

Hartchirurg Olaf Penn samen met de tienjarige Agnes, die zes jaar geleden werd gered dankzij een hartoperatie.

Keniaanse artsen werken samen met Olaf Penn (rechts) in het Mater Ziekenhuis, Nairobi.

Levens redden op Afrikaanse

Ruim honderd kinderen met hartproblemen zijn dit jaar geopereerd in het Mater ziekenhuis in de Keniaanse hoofdstad Nairobi. Het aantal ingrepen is in vijf jaar tijd gestegen van 19 naar ruim honderd per jaar. De Nederlandse hartchirurg Olaf Penn reisde meerdere malen naar Kenia. Eind dit jaar neemt hij afscheid en hoopt hij op een opvolger. "De meeste chirurgen willen gewoon voor donker thuis zijn."

Voor zijn eerste operatie op Afrikaanse bodem reed hartchirurg Olaf Penn drie uur over het Keniaanse platteland naar een school voor dove kinderen. Hij zou er Agnes halen, een vierjarig meisje dat leed aan een hartkwaal, om haar te laten opnemen in het ziekenhuis. Tot zijn verbazing had zijn komst nog een ander doel. Zijn Keniaanse collega's vroegen leerlingen bloed te doneren. "Niet voor Agnes", herinnert de hartchirurg zich, "maar voor de bloedbank." Ze waren daar tenslotte toch al en de bloedbank kon het goed gebruiken. En zo reed de hartchirurg samen met zijn collega's en tientallen zakken bloed op de laadklep terug naar Nairobi.

Olaf Penn lacht nu om het voorval dat hij afdoet als een Afrikaanse aanpak. Op zijn werkkamer in het Catharina-ziekenhuis in Eindhoven doet niets vermoeden dat deze professor de afge-

Een jong meisje komt bij van een zware hartoperatie.

'Operatie Hartslag' succesvol

Het aantal kinderen dat in Kenia wordt gered dankzij een hartoperatie in het Mater ziekenhuis is dit jaar sterk gestegen. Het ziekenhuispersoneel rekende op negentig operaties, maar overschreed dit aantal ruim en kon veel meer levens redden. Het aantal ingrepen, gesteund door Terre des Hommes, is in vijf jaar tijd vervijfvoudigd. In 2001 werden 19 kinderen met hartproblemen geopereerd, in 2006 zijn dat er ruim honderd. Dit is te danken aan de kennis en ervaring die de artsen de afgelopen jaren hebben opgedaan en aan de betere voorzieningen in en rondom de operatiekamer. Maar ook de voorlichtingscampagne draagt bij aan een stijging van het aantal behandelde kinderen. Ouders worden zich bewust van hartkwalen en gewezen op de mogelijkheden om hun kind met medicijnen te redden. Hartoperaties zijn erg kostbaar. In Nederland kost een ingreep ruim € 30.000. In Kenia gaat het om bijna zeventuizend euro. Voor een Keniaan met een gemiddeld inkomen van € 70 per maand is dat nog steeds een enorm bedrag. Terre des Hommes draagt per operatie ruim € 4.500 bij. De ouders van het zieke kind leveren een eigen bijdrage van zo'n € 2.300, maar kunnen een beroep doen op een fonds, beheerd door het Mater ziekenhuis zelf.

bodem

lopen jaren tientallen kinderen in Kenia heeft geopereerd. Het stond los van zijn werk in Nederland. Hij nam verlof en reisde met steun van Terre des Hommes naar Kenia om daar kosteloos de moeilijkste gevallen te helpen. Maar nu stopt hij met opereren, zowel in Kenia als in Nederland. "Ik ben gewoon versleten", zegt de 63-jarige specialist. Eind deze maand gaat hij met pensioen. "Het is fysiek een zwaar vak, ik kan niet meer uren achter elkaar staan. Ik ben nog jong hoor, maar voor het vak is het op." Bovendien is het priegelwerk. De kinderhartjes zijn nog zo klein. "Als chirurg kun je niet af en toe even een operatie doen", vindt Olaf Penn. "Het is zoiets als een sport. Zonder regelmatig trainen gaan je conditie en prestaties achteruit." De professor neemt met moeite afscheid van zijn werk. "Het is jammer, want we hebben iets moois opgebouwd, daar in

Kenia." Hij verwijst naar de operaties die hij dankzij de steun van Terre des Hommes in het Mater ziekenhuis kon uitvoeren.

Baby's

In het verleden haalde Terre des Hommes kinderen uit ontwikkelingslanden naar Nederland voor hartoperaties. Maar een paar jaar terug bleek een operatie in Kenia inmiddels veel goedkoper te zijn dan een ingreep op Nederlandse bodem. Zo reisde Olaf Penn voor de Stichting Nederlandse Hartpatiënten naar Kenia om daar de vierjarige Agnes te opereren in het Mater ziekenhuis. Het bleef niet bij één operatie. De chirurg opereerde op verzoek van het Mater ziekenhuis nog vijf kinderen. Hij was er tenslotte toch. De hartchirurg wilde meer kinderen in hun eigen land helpen en zijn kennis overdragen aan Keniaanse collega's. ▶

De Keniaanse Irene Njoki tijdens een controle.

Leny Kling, regiovertegenwoordiger Oost-Afrika van Terre des Hommes, bekeek de mogelijkheid om met een

"WAT IK HEB GEDAAN IS EEN DRUPPEL OP EEN GLOEIENDE PLAAT."

ziekenhuis samen te werken en de expertise van Olaf Penn in te zetten. Het Mater ziekenhuis in Nairobi bleek de beste kandidaat te zijn. Het ziekenhuis dat net buiten de Keniaanse hoofdstad ligt heeft nu de voorzieningen om kinderen en zelfs baby's van nog geen jaar oud te opereren.

Sloppenwijken

Hartproblemen komen veel voor onder jonge kinderen in Kenia en omliggende landen. Het begint vaak met een ogenschijnlijk onschuldige keelpijn. Als die wordt verwaarloosd, kan een kind acute reumatische koorts krijgen. "Dit heeft weinig met reuma te maken, behalve dan dat kinderen pijn in de gewrichten krijgen door een chemische ontsteking van het bindweefsel", legt Olaf Penn uit. Dit tast uiteindelijk ook de hartkleppen aan. Slecht functionerende hart-

kleppen bemoeilijken de bloeddroom. Gevolg is dat een kind lusteloos en slap wordt en zonder ingreep sterft. Vooral bij hele jonge kinderen van nog geen jaar oud komt hulp vaak te laat, weet de professor. In Nederland heeft hij veel jonge baby's met een aangeboren hartafwijking behandeld. In Kenia was de jongste al negen maanden. De allerjongsten met hartproblemen halen die negen maanden niet eens.

In Nederland is de ziekte al lang uitgebannen, merkt de specialist op. Het is simpel te voorkomen met antibiotica, maar de vaak erbarmelijke leefomstandigheden in de sloppenwijken en de eenzijdige voeding vergroten de kans op reumatische koorts.

"Preventie is belangrijker", zegt Olaf Penn. "Wat ik heb gedaan is een druppel op een gloeiende plaat."

Hartkleppen

Opereren in Kenia is zwaarder dan in Nederland, vindt de hartchirurg. "Je hebt niet de luxe om met de beste instrumenten te werken. Bovendien moet je voortdurend alles controle-

Voor en na de zware ingreep worden kinderen begeleid door middel van spel.

ren.” Ook culturele verschillen spelen een rol in de operatiekamer. “Als ik tijdens een operatie zag dat er iets mis ging bij een collega en ik vroeg of alles onder controle was, kreeg ik altijd maar een volmondig ‘ja’ te horen.” Maar het Mater ziekenhuis en de expertise van collega’s is enorm gegroeid, vindt Olaf Penn. Het ziekenhuis heeft als enige in het land een laboratorium waar hartkatheterisatie kan worden toegepast. En de artsen zijn dankzij de professor bekend met een methode die de kosten van een operatie drukken: het herstellen van hartkleppen. Nieuwe hartkleppen zijn zeer kostbaar en worden niet geproduceerd in Kenia. Bovendien moet een kind met nieuwe hartkleppen ook bloedverdunners slikken. Vooral voor meisjes rond de vijftien, zestien zijn dit gevaarlijke medicijnen, weet de chirurg. Sommige meisjes krijgen al op jonge leeftijd kinderen en het slikken van bloedverdunners kan levensgevaarlijk zijn tijdens een bevalling. Het herstellen van hartkleppen is dus niet alleen minder kostbaar maar vooral ook beter voor het kind.

Opvolger

Zijn Keniaanse collega’s hopen op een opvolger, maar Olaf Penn heeft tot nu toe geen collega bereid gevonden. Het is lastig, geeft hij toe, omdat veel chirurgen in groepsverband een ziekenhuis in een ontwikkelingsland willen bezoeken. “Bovendien zijn chirurgen ook mensen en willen de meesten gewoon voor donker thuis zijn.” Het Mater ziekenhuis geeft de voorkeur aan de ondersteuning van één ervaren chirurg. Een groep sturen kost onnodig veel geld. Dat kan beter worden besteed aan de operatie van een kind, vinden de Keniaanse artsen. Olaf Penn gaat nu over de grens uitkijken naar een opvolger, maar blijft op afstand zijn collega’s in Kenia adviseren. In september nam hij afscheid van hen. Tijdens een verrassingsdiner schoof ook de inmiddels tienjarige Agnes aan. Het meisje dat ruim zes jaar geleden werd gered dankzij een hartoperatie. “Ik was ontroerd”, bekent Olaf Penn. “Het gaat goed met Agnes.” ■

Heleen Slob

Steun de hartpatiënten in Oost Afrika en word donateur van ‘Operatie Hartslag’. Voor 17 euro per maand bent u donateur van het programma ‘Adopteer hun Toekomst’. Uw bijdrage wordt dan speciaal besteed aan de hartoperaties en voorlichting. Meld u aan met de bon in het hart van Terre Magazine.